Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om

»Forslag til Rådets beslutning om særprogrammet for Det Fælles Forskningscenters direkte aktioner under Det Europæiske Fællesskabs syvende rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration (2007-2013)«

»Forslag til Rådets beslutning om særprogrammet »Samarbejde« til gennemførelse af Det Europæiske Fællesskabs syvende rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration (2007-13)«

»Forslag til Rådets beslutning om særprogrammet »Idéer« til gennemførelse af Det Europæiske Fællesskabs syvende rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration (2007-2013)«

»Forslag til Rådets beslutning om særprogrammet »Mennesker« til gennemførelse af Det Europæiske Fællesskabs syvende rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration (2007-2013)«

»Forslag til Rådets beslutning om særprogrammet »Kapacitet« til gennemførelse af Det Europæiske Fællesskabs syvende rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration (2007-2013)«

»Forslag til Rådets beslutning om særprogrammet for Det Fælles Forskningscenters gennemførelse af direkte aktioner under Det Europæiske Atomenergifællesskabs (Euratoms) syvende rammeprogram for forskning og uddannelse på det nukleare område (2007-2011)«

»Forslag til Rådets beslutning om særprogrammet til gennemførelse af Det Europæiske Atomenergifællesskabs (Euratoms) syvende rammeprogram for forskning og uddannelse på det nukleare område 2007-2011«

(KOM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 endelig)

(2006/C 185/02)

Rådet besluttede den 14. november 2005 at anmode Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om en udtalelse om det i henhold til EF-traktatens artikel 166 ovennævnte emne.

Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som havde fået overdraget forberedelsen af arbejdet, vedtog sin udtalelse den 28. marts 2006. Ordfører var Gerd Wolf, medordfører: Antonello Pezzini.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 426. plenarforsamling den 20. og 21. april 2006, mødet den 20. april 2006, følgende udtalelse med 132 stemmer for og 2 imod:

1. **Resumé**

1.1 Kommissionens forslag vedrører forskningsindholdet og forskningstemaerne i de af udvalget allerede kommenterede forslag fra Kommissionen til syvende rammeprogram for forskning og udvikling (2007-2013) og til syvende Euratom-rammeprogram (2007-2011). Denne udtalelse er således et supplement til den tidligere afgivne udtalelse om de to rammeprogrammer.

1.2 Heri havde udvalget henstillet »i fuld udstrækning at tilvejebringe de hårdt tiltrængte investeringer i forskning og udvikling som foreslået af Kommissionen og ikke gøre dem til en kastebold eller et offer for forhandlingerne om det fremtidige samlede EU-budget«.

1.3 Lissabon-strategiens mål om at gøre EU til det førende økonomiske område i verden kræver nemlig, at der investeres langt mere i forskning og udvikling. EU konkurrerer i global sammenhæng ikke blot med lande som USA, Japan og Korea, men også med Kina, Indien og Brasilien. Netop USA og Japan har gjort investeringer i F & U til en national prioritet med det sigte at styrke deres internationale konkurrenceevne og har stillet de nødvendige midler til rådighed. Det endnu ikke opfyldte mål om at investere 3 % af EU's bruttonationalprodukt i forskning og udvikling, som Rådet opstillede i Barcelona til støtte for Lissabon-strategien, er således på baggrund af den løbende globale udvikling et »moving target«. Den, der når målet for sent, er stadigvæk ikke i spidsen.

1.4 Rådet har i mellemtiden truffet afgørelse om EU's samlede budget; på baggrund af denne afgørelses følger for forskningsbudgettet bekræfter udvalget derfor sin henstilling om at tildele forskning og udvikling en langt større andel — omkring 8 % — og snarest at begynde at gennemføre Rådets beslutning om at forhøje budgettet i stedet for at vente i syv år.

1.5 Kernen i Kommissionens forslag er særprogrammet om »samarbejde«. Udvalget støtter fremmeindsatsen for vigtige forskningsemner som energi, sundhed, nanoteknologi, miljø, trafik, samfundsøkonomi og humaniora samt de nye emner verdensrummet og sikkerhed. Disse emner kommenteres udførligt i kapitel 4, og der fremsættes forslag om en række forhøjelser.

1.6 Udvalget henstiller generelt, at der ikke opereres med en stiv budgettildeling til de forskellige emner, men at der skabes spillerum for den størst mulige fleksibilitet. Herved skal det sikres, at Kommissionen under programgennemførelsen kan reagere hurtigt og uden yderligere politiske skridt på vægtforskydninger, der måtte opstå i mellemtiden, på nye spørgsmål, der måtte melde sig, eller (som følge af mange programemners horisontale karakter) på omlægninger, der måtte være påkrævede.

1.7 Udvalget gentager sin støtte til særprogrammet »ideer«. Udfordringen ligger — udover en rimelig finansiering — primært i proceduren for udvælgelse af støtteansøgninger og i styringen af programmet. Udvalget udtrykker tilfredshed med, at denne krævende opgave lægges i hænderne på det uafhængige europæiske forskningsråd (European Research Council, ERC).

1.8 Udvalget har flere gange understreget, at nøglen til en vellykket og konkurrencedygtig europæisk forskning og udvikling, ud over moderne udstyr, økonomisk støtte og passende rammevilkår, er et tilstrækkeligt antal højt kvalificerede, kreative forskere. Særprogrammet »mennesker« omhandler disse tiltag, som gerne skulle bringe Kommissionen tættere på målet. Udvalget henviser desuden til sine tidligere bemærkninger om det europæiske charter for forskere, som Kommissionen har udsendt.

1.9 Særprogrammet »kapacitet« er et særligt godt eksempel på Fællesskabets subsidiære opgaver. Det gælder især for de forskningsinfrastrukturer (såsom store apparaturer, videnskabelige instrumenter, regnemaskiner etc.), som det overstiger den enkelte medlemsstats kapacitet at oprette og udnytte. Også delprogrammet »forskning til gavn for små og mellemstore virksomheder« imødekommer udvalgets tidligere henstillinger om i højere grad at inddrage SMV i innovationsprocessen.

1.10 Afslutningsvis henviser udvalget til sin tidligere henstilling om at reducere den nødvendige administrative indsats fra ansøgerens side drastisk, forenkle procedurerne og samtidig sikre størst mulig kontinuitet mellem støtteinstrumenter og tildelingsprocedurer.

2. **Indledning**

2.1 De af Kommissionen fremsendte forslag, som er opdelt i syv separate dokumenter, supplerer Kommissionens forslag ([1]) til syvende rammeprogram for forskning og udvikling (2007-2013) og til syvende rammeprogram for Euratom (2007-2011) og indeholder detaljerede oplysninger om forskningsindholdet og forskningstemaerne i de planlagte støtteforanstaltninger.

2.1.1 Denne udtalelse fra udvalget er således en supplerende, kompakt udgave af den udtalelse ([2]), som blev fremlagt allerede til brug for beslutningstagningen om det syvende rammeprogram for forskning og udvikling (2007-2013) og om Euratomprogrammet (2007-2011) samt bemærkningerne og henstillingerne deri.

2.1.2 Det drejer sig i den foreliggende udtalelse **primært om forskningsindholdet, ikke om strukturer og instrumenter**. Således kommer man f.eks. ikke på ny ind på det vigtige spørgsmål om optimering af innovationstrekanten »Grundforskning, anvendt forskning og udvikling« og ej heller på henstillingen om, at de tjenestemænd i Kommissionen, som står for programmet, også fremover skal være sagkyndige med forskningserfaring og med et solidt kendskab til de berørte fagemner, hvilket kræver en tilstrækkelig personlig kontinuitet. Disse synspunkter er allerede udførligt behandlet i tidligere udtalelser ([3]).

2.1.3 Dog skal der her indledningsvis omtales et vigtigt synspunkt, som vedrører **budgetfordelingen** og underinddelingen af de enkelte programelementer. Udvalget har tidligere henstillet, at der sørges for **størst mulig fleksibilitet**, så det sikres, at Kommissionen under programgennemførelsen kan reagere hurtigt og uden yderligere politiske skridt på vægtforskydninger, der måtte opstå i mellemtiden, på nye spørgsmål, der måtte melde sig, eller (som følge af mange programemners horisontale karakter) på omlægninger, der måtte være påkrævede.

2.2 For de to rammeprogrammers budgetter havde Kommissionen foreslået en stigning på i alt 72,7 ([4]) mia. euro. Dette ville stadig ligge under 8 % af det foreslåede samlede EU-budget for 2007-2013 på ca. 1 025 mia. euro. I sin ovennævnte udtalelse om det syvende FTU-rammeprogram havde udvalget anbefalet »i fuld udstrækning at tilvejebringe de hårdt tiltrængte investeringer i forskning og udvikling som foreslået af Kommissionen og ikke gøre dem til en kastebold eller et offer for forhandlingerne om det fremtidige samlede EU-budget«.

([1]) KOM(2005) 119 endelig/2 - 2005/0043 (COD) - 2005/0044 (CNS).
([2]) EUT C 65 af 17.3.2006.
([3]) EUT C 157 af 28.6.2005, »Retningslinjer for EU's politik til støtte af forskning« og EUT C 65 af 17.3.2006.
([4]) Prisbasis 2005 uden inflationsjustering: der optræder forskellige tal alt efter den inflationsindeksering, der benyttes.

2.2.1 Imidlertid enedes Det Europæiske Råd den 19. december 2005 om et samlet EU-budget på kun 862,4 ([5]) mia. euro. Dermed risikerer også EU's forskningsbudget at blive markant mindre ([6]) end foreslået af Kommissionen, men »*Det Europæiske Råd* ([7]) *mener, at EU's bevillinger til forskning derfor bør forhøjes, således at de disponible midler i 2013 er omkring 75 % højere i faste priser end i 2006*.« Kommissionen vil udarbejde et revideret forslag, som svarer til denne målsætning. Den politiske beslutningsproces for de to rammeprogrammer er altså endnu ikke afsluttet.

2.2.2 Lissabon-strategiens mål om at gøre EU til det førende økonomiske område i verden kræver nemlig, at der investeres langt mere i forskning og udvikling. EU konkurrerer i global sammenhæng ikke blot med lande som USA, Japan og Korea, men også med Kina, Indien og Brasilien. Netop USA og Japan har gjort investeringer i F & U til en national prioritet med det sigte at styrke deres internationale konkurrenceevne og har stillet de nødvendige midler til rådighed. Det endnu ikke opfyldte mål om at investere 3 % af EU's bruttonationalprodukt i forskning og udvikling, som Rådet opstillede i Barcelona til støtte for Lissabon-strategien, er således på baggrund af den løbende globale udvikling et »moving target«. Den, der når målet for sent, er stadigvæk ikke i spidsen

2.3 I betragtning af den aktuelle situation anser udvalget det for nødvendigt atter at citere fra sin ovennævnte udtalelse og på ny at påpege, at (1.) »*en effektiv og avanceret forskning og udvikling, som tildeles tilstrækkelig støtte, er nemlig et afgørende fundament og en forudsætning for innovation, konkurrencedygtighed og velstand og hermed også for kulturel udfoldelse og social sikkerhed*«, at (2.) »*Kommissionens forslag (...) er et vigtigt mindstebidrag, som bør øges på lang sigt, i bestræbelserne på ikke at sætte — men derimod at bevare og styrke — Europas position som den moderne videnskabs og tekniks vugge på spil*«, og at (3.) »*Lissabon-målene vil, selv på længere sigt, ikke kunne nås uden denne indsats.*«

2.4 Udvalget gentager endvidere, at europæisk samarbejde om forskning og udvikling er en effektiv **katalysator til europæisk integration og samhørighed**. Dette er et særligt vigtigt synspunkt på et tidspunkt, hvor EU kæmper med borgernes opbakning om forfatningen. Tilstrækkelig forskning og udvikling har ikke blot afgørende betydning for Lissabon-målene, men også for løsning af udestående spørgsmål og problemer, f.eks. i tilknytning til emnerne sundhed, energiforsyning, miljø osv.

2.5 Udvalget bekræfter således sin henstilling om, inden for det vedtagne **samlede EU-budget** at tildele forskning og udvikling en langt større andel end hidtil — nemlig omkring 8 % — og snarest at begynde at gennemføre Rådets beslutning om at forhøje budgettet i stedet for at vente i syv år.

2.6 Udvalget har noteret sig Kommissionens forslag ([8]) om at oprette et **europæisk teknologisk institut (ETI)**. Uden på dette sted allerede nu at tage stilling til indholdet af dette forslag skal det her blot bemærkes, at de nødvendige udgifter på ingen måde må gå ud over budgettet for de her behandlede »særprogrammer«.

2.7 Udvalget henviser samtidig til sin tidligere henstilling om »at reducere den nødvendige administrative indsats fra ansøgerens side drastisk, forenkle procedurerne og samtidig sikre størst mulig kontinuitet mellem støtteinstrumenter og tildelingsprocedurer«. Udvalget vil udtale sig mere udførligt om dette punkt, når det behandler Kommissionens forslag om regler for deltagelse ([9]).

3. **Indholdet i Kommissionens forslag** ([10])

3.1 Kommissionens forslag omfatter og specificerer hele det område, som skal udforskes og udvikles inden for det syvende rammeprogram samt Euratom-programmet, altså alle forskningsemner, indhold, metoder og hjælpemidler. Desuden foreslås det, hvilket bidrag Det Fælles Forskningscenter skal yde hertil. Endvidere præsenteres initiativer, hvis formål er at finde og styrke det nødvendige menneskelige potentiale. Der er tale om i alt syv dokumenter fra Kommissionen, som med stor detaljerigdom fremlægger de enkelte tilhørende delprogrammer.

3.2 Sammenfattet kan de struktureres således, idet de anførte procenttal angiver andelen af det samlede budget:

A — rammeprogram forskning og udvikling (samlet budget 72 726 mio. euro) 2007-2013

Samarbejde	61,1 %
Idéer	16,3 %
Mennesker	9,8 %
Kapacitet	10,3 %
Det Fælles Forskningscenters aktiviteter uden for det nukleare område	2,5 %

B — rammeprogram Euratom (samlet budget 3 092 mio. euro) 2007-2011

Fusionsenergiforskning	69,8 %
Nuklear fission og strålingsbeskyttelse	12,8 %
Det Fælles Forskningscenters aktiviteter på det nukleare område	17,4 %

3.3 En udførlig præsentation af Kommissionens forslag findes i kapitel 3 i udtalelsen om det syvende FTU-rammeprogram (CESE 1484/2005).

([5]) Prisbasis 2005.
([6]) Aktuelle skøn ligger på omkring ca. 49,5 mia. euro (f.eks. FAZ nr. 11 2006, side 14).
([7]) Rådet for Den Europæiske Union 1591505, CADREFIN 268, punkt 10, af 19. december 2005.
([8]) Pressemeddelelse IP/06/201 af 22. februar 2006.
([9]) KOM(2005) 705 endelig.
([10]) Se også kapitel 3 i EUT C 65 af 17.3.2006.

4. **Udvalgets bemærkninger**

4.1 De efterfølgende bemærkninger er baseret på kapitel 4-6 i ovennævnte udtalelse om det syvende forskningsrammeprogram og kan næppe forstås uden kendskab til denne.

4.1.1 Udvalget støtter Kommissionens plan om at tage højde for, at mange programelementer har tværfaglig karakter, og om at støtte multidisciplinaritet gennem tværfaglige modeller.

4.1.2 Udvalget har desuden behandlet spørgsmålet om, hvorvidt det er mest hensigtsmæssigt at samle delområder af forskningsarbejdet under sådanne tværgående emner, f.eks. ikt inden for medicin, under ikt eller i det fagspecifikke delprogram sundhed. Med hensyn til ikt anbefaler udvalget, at en del af de planlagte aktiviteter på dette område i højere grad knyttes til de fagspecifikke delprogrammer som f.eks. sundhed, energi, trafik eller eventuelt samfundsøkonomi, fordi det vil øge opmærksomheden på de fagrelaterede problemer.

4.1.3 Spørgsmålet kan imidlertid ikke besvares generelt, men bør afgøres i det enkelte tilfælde afhængigt af, hvor der på den ene side kan forventes den største metodiske synergieffekt, og hvor der på den anden side kan sikres den bedste forbindelse med den pågældende konkrete problematik. Udvalget gentager sin henstilling i denne forbindelse, nemlig *»at man sørger for overordnet samordning og de nødvendige tværgående forbindelser«*.

4.1.4 Udvalget glæder sig også over, at Kommissionen vil behandle nye krav, nye erkendelser og forslag samt uforudsete politiske nødvendigheder fleksibelt. Kommissionens støtte og samordning af forskning og udvikling i den prækompetitive fase vil bidrage til at styrke EU's konkurrenceposition.

4.2 *Samarbejde — programmets centrale element*

4.2.1 **Sundhed.** Udvalget understreger, at det er nødvendigt med en bred model, lige fra forberedelse på og forebyggelse af epidemier og pandemier til at tage højde for den demografiske udvikling med alle sociale og sundhedsmæssige ledsagefænomener og langtidsfølger, inklusive aldringsforskning og handicapforskning (sidstnævnte har også selvstændige f.eks. sociale eller tekniske aspekter, som rækker ud over sundhedsspørgsmål). Udvalget støtter Kommissionens hensigt om ikke at forsømme forskningen i sjældne sygdomme i denne forbindelse. Programmet bør omfatte alle relevante videnskabelige og tekniske områder, inklusive bioteknologi, genomik, stamcelleforskning og andre multidisciplinære tilgange og spørgsmålet om de nødvendige kvalitetsstandarder og sociale standarder. Dette vedrører både den biologisk-medicinske forskning på universiteter, klinikker og offentligt støttede forskningsinstitutioner og styrkelse af den europæiske medicinske og farmaceutiske industris konkurrenceevne. Udvalget foreslår derfor, at man tilslutter sig den foreslåede programramme. Forskning og udvikling for sundhed er af stor europæisk og global interesse.

4.2.2 **Fødevarer, landbrug og bioteknologi** (idet bioteknologi også er en vigtig metode på sundhedsområdet (punkt 4.2.1)). Udvalget ser i dette program de rigtige bestræbelser på at opbygge og bevare et europæisk videnbaseret bio-erhverv. Målet er at anvende biovidenskaber og teknologier til at tilvejebringe miljøvenlige og konkurrencedygtige produkter og processer inden for landbrug, fiskeri, akvakultur, fødevare-, sundheds- og skovindustri samt beslægtede industrigrene. I betragtning af den særligt hårde konkurrence med lande som f.eks. Brasilien inden for landbrugssektoren er denne ligeledes en meget vigtig sektor. En mulig ny udviklingsgren kunne være avl af planter, som bidrager til at rense forurenede grunde ved at ernære sig med skadelige stoffer, eller omvendt, som netop ikke optager skadelige stoffer fra forurenet jord og derfor kan benyttes uden betænkeligheder.

4.2.3 **Informations- og kommunikationsteknologier, »ikt«.** Produkter og ydelser inden for ikt-sektoren har på revolutionerende vis beriget og forandret videnskab, teknik, forvaltning og sågar borgernes daglige liv. Ikt-området er både med hensyn til den relative andel af budgetmidlerne og med hensyn til opgavernes mangfoldighed det mest omfangsrige element i programmet »samarbejde«, som griber ind i eller kan gribe ind i alle andre områder. Målet er at tilvejebringe innovative produkter og tjenesteydelser baseret på ikt inden for videnskab, teknik, forvaltning og logistik. Ikt-programmet går altså lige fra udvikling af nyskabende hardware (hvor der f.eks. inden for chipudvikling er en klar overlapning med nanoteknologiprogrammet), hardwaresystemer og net til nye programmeringsværktøjer, idet der bør lægges vægt på, at ikt-tjenesteydelser skal være tilgængelige for alle befolkningsgrupper. Udvalget henviser samtidig til sin bemærkning om dette under punkt Det afgørende er, om disse ydelser opfyldes, altså hvor meget ikt-programmet også i fremtiden bidrager til de andre programmer, dvs. om dets store omfang virkelig er begrundet.

4.2.4 **Nanovidenskaber, nanoteknologier, materialer og nye produktionsteknologier.** Også her er der tale om et nyt og yderst innovativt område [11], som er opstået i spændingsfeltet mellem grundforskning og anvendelse af mange forskellige rødder og forgreninger af den fysiske og kemiske forskning og teknologi. Det har potentiale til at tilvejebringe nye eller forbedrede produkter og metoder inden for mange af teknikkens områder. Samtidig er det imidlertid så mangfoldigt og forgrenet, at der er behov for et stort overblik for at kunne se og udnytte fællestræk og tværgående forbindelser inden for denne disciplin, som rækker fra atomfysik til plasmateknologi, fra nano-mekanik til forædling af tekstiler. Da nanoprocesserne samtidig foregår i en mikroskopisk dimension, som borgerne kun vanskeligt kan forestille sig, kræver dette emne fra starten af en konstruktiv dialog med forbrugerne for at erkende risici og udelukke, at der ellers kan opstå ubegrundede bekymringer. Kommissionens brede model, som også omfatter videnformidling, er derfor meget positiv, og udvalget støtter den.

[11] EUT C 157 af 28.6.2005.

4.2.5 **Energi.** Udvalget har gentagne gange gjort opmærksom på det vigtige område energi og har allerede udtalt sig om det i talrige specifikke udtalelser, hvor det også har understreget det store forskningsbehov ([12]). På mellemlang til lang sigt foreligger der et meget alvorligt energiproblem ([13]). Det gælder både den forventede knaphed på og fordyrelse af de »klassiske« energiformer olie og naturgas samt Europas kritiske forsyningssikkerhed med disse energiformer og de miljømæssige konsekvenser af energiudnyttelsen, særligt for klimaet. Løsningen på energiproblemet kan kun bestå i forbedrede eller nye teknologier, som skal være så billige som muligt. Her er energiforskning nøglen. Den skal omfatte alle spørgsmål ([14]) fra bedre udnyttelse — og lagring! — af miljøvenlige energiformer til energibesparende teknikker og mere effektiv udnyttelse af energien, inklusive metoder til delvis eller total udskillelse og lagring af klimagasser. Det er ligeledes særligt vigtigt at gå over til højeffektive kraftværker til produktion af elektricitet. Udvalget anser Kommissionens forslag i denne forbindelse for rigtige og afbalancerede, men er meget bekymret for, at den del af budgettet, der er afsat til det, er for lille i betragtning af, at det er en opgave af vital betydning, der skal løses. Udvalget anbefaler her en relativ forhøjelse .

4.2.6 **Miljø (inklusive klimaændringer).** Miljøbeskyttelsen er af grundlæggende betydning for nuværende og kommende generationers livskvalitet og livsbetingelser. Det er et meget ambitiøst og muligvis vitalt mål at erkende og løse de hermed forbundne problemer, hvad enten de har antropogene eller naturgivne årsager. Denne opgave hænger tæt sammen med mange forskellige forsknings- og politikområder: erhvervspolitik, energipolitik, sundhedspolitik og landbrugspolitik, inklusive overvågningsopgaver og internationale aftaler som følge af de globale aspekter. Mens miljøforskningen i højere grad sigter mod at erkende eller at kunne erkende de forskellige problemer og deres årsager, foregår eftersøgningen efter løsninger i højere grad inden for andre emneområder, særligt også inden for energiområdet. Det bør der tages højde for gennem fleksibilitet i budgettet.

4.2.7 **Trafik (inklusive luftfart).** Europæiske trafiksystemer er et vigtigt element i Europas økonomiske og sociale velstand og samhørighed. Delprogrammet trafik har til formål at udvikle integrerede, miljøvenlige, intelligente og sikre fælleseuropæiske trafiksystemer og transportmidler. Det er således rettet mod konkrete tekniske og logistiske udviklingsmål inden for de forskellige trafikmidler og trafiksystemer. Udvikling og videreudvikling af energibesparende trafikmidler med lav emission (fly, biler etc.) er en videnskabelig og teknisk opgave, som hænger sammen med delprogrammerne energi og miljø, og som også små og mellemstore virksomheder kunne involveres i. Et vigtigt instrument i denne forbindelse er de tilsvarende teknologiplatforme (ACARE for luftfart og lufttrafik, ERRAC for jernbanetrafik, ERTRAC for vejtrafikken, WATERBORNE for skibsfart, brint og brændstofceller). I betragtning af den betydning, som et velfungerende europæisk trafiknet har, også for de nye medlemsstater, og i betragtning af det stadig voksende totale trafikvolumen — i denne forbindelse er forebyggelse af kødannelser en meget aktuel og vigtig opgave — samt dets betydning for den europæiske konkurrenceevne (og dets konsekvenser for miljøet!) er målet for dette delprogram ligeledes meget vigtigt og støttes tilsvarende.

4.2.8 Samfundsøkonomi og humaniora

4.2.8.1 Efter udvalgets mening bør det være programmets mål at bidrage til en omfattende forståelse af de komplekse, indbyrdes forbundne, samfundsøkonomiske, juridiske og kulturelle udfordringer for Europa, inklusive spørgsmålet om Europas historiske rødder og fællestræk samt spørgsmålet om Europas grænser og naboer. En opgave, som er særlig vigtig for Fællesskabets åndelige grundlag og identitetsdannelse, og som også vedrører EU-medlemsstaternes og –borgernes omgang med hinanden, ville være at nå frem til en beskrivelse og vurdering af Europas historie, som er fælles og ens for alle medlemsstater, og lade dette resultat danne grundlaget for pensum i historieundervisningen i medlemsstaterne, eller eventuelt at styrke allerede eksisterende tilløb hertil.

4.2.8.2 Dette emneområde vedrører imidlertid også aspekter som økonomisk politik og finans- og skattepolitik, videnskabspolitik, vækst, beskæftigelse og konkurrenceevne, socialt sammenhold og bæredygtighed, livskvalitet, uddannelse, kulturelle og retspolitiske spørgsmål samt globale forbindelser. Det omfatter også særlige udfordringer for det moderne samfund som demografisk udvikling (fakta, konsekvenser, initiativer), migration, social udstødelse, kulturel splittelse samt udvikling af vidensamfundet. For at styrke og profilere dette delprograms sammenhæng anbefaler udvalget desuden, at man flytter den del af programmet »videnskab og samfund«, som er placeret under »kapacitet«, til delprogrammet samfundsøkonomi og humaniora, som ikke sigter mod formidling af videnskab og bedre forståelse mellem videnskaben og samfundet (se også 4.5.3), men mod udforskning af relationerne mellem videnskab og samfund. Generelt betragter udvalget delprogrammet samfundsøkonomi og humaniora som meget vigtigt, bl.a. fordi det spiller en afgørende rolle for den politiske rådgivning; det bør suppleres med nogle af ovennævnte emner og derfor om nødvendigt også styrkes relativt.

4.2.9 Sikkerhed, rummet

Både sikkerhed og rummet er vigtige emner, som udvalget støtter.

4.2.9.1 Spørgsmålet om tilstrækkelig **sikkerhed** er blevet endnu mere nærværende for borgerne i den vestlige verden som følge af de seneste års terrorangreb, og det kræver en bred juridisk, social, kulturel samt teknisk og videnskabelig tilgang. Spørgsmålet om sikkerhed og forskning i sikkerhed er imidlertid ikke begrænset til en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, det berører også områder som trafik, sundhed (f.eks. EU's sundhedssikkerhedsprogram), katastrofebeskyttelse (f.eks. naturkatastrofer og industriulykker), energi og miljø.

([12]) EFT C 241 af 7.10.2002; EUT C 28 af 3.2.2006; EUT C 65 af 17.3.2006.
([13]) Jf. forudgående fodnote.
([14]) Angående Euratom-rammeprogrammet se kapitel 4.6.

4.2.9.2 De overvældende fremskridt inden for **rumforskning** og rumteknologi har hidtil kun delvist fundet vej til offentligheden. De har både geostrategisk betydning og betydning for forklaringen af verden; observationen af himlen og den deraf følgende forståelse af f.eks. planeternes bevægelser var afgørende udgangspunkter for den moderne naturvidenskab. Desuden er rumforskning og rumteknologi pionerområder for udviklingen af innovative teknikker. I forbindelse med rumforskningen mener udvalget, at der er behov for et afbalanceret samarbejde mellem det planlagte program og allerede eksisterende europæiske organisationer som ESA og ESO.

4.3 **Idéer.** Her begiver Kommissionen sig med sin forskningsstøtte ind på et frugtbart nyt område. Også dette har udvalget flere gange hilst velkommen ([15]). Ved at støtte forskningsforslag, som indtager en fremtrædende stilling på EU-plan, og ved at se bort fra den hidtidige betingelse om grænseoverskridende samarbejde, bliver ypperlighed mulig og synlig og dermed samtidig tiltrækningspunkt for fremragende europæiske og internationale forskere. På denne måde skabes der et frugtbart grundlag for innovationer. I denne forbindelse understreger udvalget på ny, at man for at overvinde middelmådigheden også må tage risikoen for manglende succes med i købet. Dermed ligger vanskeligheden — ud over en rimelig finansiering af programmet — primært i udvælgelsesproceduren og i styringen af programmet. Udvalget anser det derfor for rigtigt, at denne krævende opgave lægges i hænderne på et uafhængigt udvalg af særligt succesrige og anerkendte, personligt udpegede videnskabsfolk, nemlig Det Europæiske Forskningsråd.

4.4 **Mennesker.** Udvalget har flere gange understreget ([16]), at nøglen til en vellykket og konkurrencedygtig europæisk forskning og udvikling, ud over moderne udstyr og økonomisk støtte, er et tilstrækkeligt antal højt kvalificerede, kreative forskere. Derfor skal interessen for videnskab og teknik vækkes allerede i barndoms- og ungdomsårene, så et tilstrækkeligt antal unge mennesker med denne begavelse påbegynder og også afslutter et sådant studium, som er meget vanskeligt og krævende.

4.4.1 Universiteternes nøglefunktion som forsknings- og uddannelsesinstitutioner og deres utilfredsstillende situation i Europa omtalte udvalget allerede i sin udtalelse om det syvende FTU-rammeprogram ([17]). Der bør bl.a. også sørges for, at doktorafhandlinger, som er vigtige for en forskerkarriere, kan gennemføres på passende faglige og personlige rammevilkår ([18]). Efter afsluttet studium har de behov for international erfaring, et attraktivt forskningsmiljø med tilstrækkeligt albuerum samt ansættelsesforhold og karriereplanlægning, der kan måle sig internationalt. (Udvalget har allerede til dels anerkendt og til dels udtalt sig kritisk om det »europæiske charter for forskere«, som er relevant for dette emne ([19])).

4.4.2 Da forskernes internationale mobilitet er vigtig for videnskab og forskning, særligt mobiliteten mellem de førende stater på dette område, er det vigtigt at sørge for, at det ikke fører til en ensidig hjerneflugt; derfor må bl.a. de individuelle indkomster også være af en sådan størrelse, at man f.eks. også kan hente amerikanske topvidenskabsfolk til Europa, hvilket i dag er næsten umuligt. Udvalget støtter derfor Kommissionen målsætning, som er blevet understreget flere gange, nemlig at indføre de nødvendige instrumenter og rammebetingelser og arbejde for, at medlemsstaterne anvender de instrumenter, der er foreslået i programmet »mennesker«, og som til dels er til rådighed allerede nu. Det er desuden særligt vigtigt for Europa som forskningsområde at skabe attraktive mobilitetsbetingelser og fjerne hindringer. Det er positivt, at Kommissionen lægger vægt på at arbejde mod dette mål.

4.5 **Kapacitet.** Dette program er et godt eksempel på Fællesskabets subsidiære opgaver.

4.5.1 Det gælder især målsætningen om i fællesskab at udvikle/installere, udnytte og optimere de forskningsinfrastrukturer — store apparaturer, videnskabelige instrumenter, regnemaskiner etc. — som det overstiger den enkelte medlemsstats kapacitet at oprette og udnytte. I denne forbindelse hilser udvalget det velkommen, at man i overensstemmelse med udvalgets tidligere henstilling vil foretrække en bottom-up-procedure ved forslag om sådanne projekter.

4.5.2 Imidlertid er også de andre opgaver under »kapacitet«, f.eks. »forskning til gavn for små og mellemstore virksomheder« og »sammenslutninger af små og mellemstore virksomheder« eller »videnbaserede regioner« samt »støtte og frigøre forskningspotentialet i EU's konvergensregioner og randområder« meget vigtige opgaver, som især har betydning for de nye medlemsstater og de små og mellemstore virksomheder.

4.5.3 Delprogrammet »videnskab og samfund« sigter mod at fremme harmonisk integration af videnskabelige og teknologiske bestræbelser og den dermed forbundne forskningspolitik i den europæiske samfundsstruktur. Det handler om evnen til at skabe viden og udnytte og udbrede den samt at frembringe innovationer. Formålet med dette delprogram er altså på den ene side at formidle et billede af forskningen og forskerne og deres resultater til Europas borgere. Udvalget udtrykker tilfredshed med disse mål og opfatter især formidling af viden som en vigtig, innovationsfremmende opgave. På den anden side gælder det også om at forske i, hvorfor en del af borgerne betragter videnskaben (eller dele af den), dens metodik og potentielle konsekvenser med skepsis. Efter udvalgets opfattelse bør de sidstnævnte, primært samfundsvidenskabelige forskningsarbejder, placeres i særprogrammet »samarbejde« og her i delprogrammet »samfundsøkonomi og humaniora« og således behandles i en bredere europæisk samarbejdskontekst.

([15]) EUT C 110 af 30.4.2004.
([16]) EUT C 110 af 30.4.2004 - »Forskere i det europæiske forskningsrum: et fag, mange muligheder«.
([17]) EUT C 65 af 17.3.2006, punkt 4.12.2.
([18]) Se bl.a. kapitel 5.6 i henvisningen i fodnote 16.
([19]) Punkt 4.13.2 i EUT C 65 af 17.3.2006, og punkt 5.1.5 EUC C 110 af 30.4.2004.

4.6 *Euratom-programmet*

Her henviser udvalget til sin udførlige kommentar i udtalelsen om det syvende forskningsrammeprogram plus Euratom-programmet samt til sine bemærkninger under det særlige delprogram »energi«.

4.6.1 Inden for **fusionsforskning** ([20]) drejer det sig nu om (i) at forberede og gennemføre opførelsen af ITER, (ii) at træffe alle forberedelser til dens udnyttelse, inklusive uddannelse og træning af det videnskabelige personale, inddragelse og mobilisering af forskningspotentialet i medlemsstaternes såkaldte associerede laboratorier samt international arbejdsdeling, (iii) at fremme den teknologiske udvikling (særligt materialer og brændselskredsløb) frem mod DEMO samt (iv) at udforske og optimere forskellige (magnetiske) indkapslingskoncepter. ITER og den videre udvikling må forankres i medlemsstaternes forskningsanlæg og understøttes derfra. Kommissionens forslag lever op til disse opgaver og de internationale forpligtelser, man har påtaget sig, og udvalget støtter dem fuldt ud.

4.6.2 Inden for **kernespaltning** ([21]) drejer det sig nu om (i) yderligere at forske i sikkerheden for eksisterende kernekraftværker og højne den (primært en opgave for de industrielle producenter og operatører) samt (ii) at udvikle nye reaktorkoncepter med endnu bedre egenskaber vedrørende sikkerhed, brændstofudnyttelse og bortskaffelse. Dette omfatter også forskning i omdannelse af brugt brændsel (transmutation, genanvendelse). Desuden skal (iii) spørgsmålet om endelig oplagring løses og bringes til accept på politisk niveau, (iv) ikke-spredningsbestræbelserne for kernevåbenmateriale skal støttes, og (v) der skal opnås større viden om den biologiske virkning af (lave) strålingsdoser ([22]) samt udvikles målingsmetoder (særligt persondosimetri). Alt dette kræver uddannelse af egnede fagfolk, altså tilstrækkelig tilgang af unge forskere, en vigtig delopgave. Udvalget er bekymret over den manglende tilgang af unge forskere i nogle medlemsstater og den svindende ekspertise, og minder om, at der bør lægges større vægt på disse meget vigtige spørgsmål, set i lyset af den forventede langsigtede og globale udnyttelse af kernekraft.

4.7 *Det Fælles Forskningscenter*

4.7.1 Det Fælles Forskningscenter er med rette engageret i aktiviteterne både under det syvende rammeprogram for forskning og udvikling (2007-2013) og det syvende rammeprogram for Euratom (2007-2011). Netop fordi det i denne egenskab er direkte tilknyttet Kommissionen, og netop fordi det også er heri, at dets styrke ligger med hensyn til politisk rådgivning og fleksibel indsatsevne, skal det være sikret, at det er underlagt de høje og gennemsigtige standarder for international *peer review*, konkurrence, udpegelsesprocedurer/personalepolitik og overvågning, som gælder for alle medlemsstaternes forskningsinstitutioner, og at det er en del af det internationale vidensamfund. Udvalget anser det for vigtigt, at centret er en del af det internationale vidensamfund, også med hensyn til de ovenfor nævnte samfundsøkonomiske og humanistiske videnskaber.

4.7.2 En af centrets opgaver under det syvende rammeprogram for forskning og udvikling (2007-2013) er det for Fællesskabet vigtige overordnede emne »bæredygtig udvikling«, (f.eks. klimabeskyttelse, ernæring, energi, trafik, kemikalier, dekontamination). Dette omfatter udarbejdelse af videnskabelige og teknologiske referencedata for forskellige områder inden for miljø- og næringskontrol, hvilket også er et værdifuldt bidrag til udarbejdelse af Fællesskabets retsforskrifter. En anden fællesskabsopgave ligger i at udvikle og udbrede internationalt anerkendte referencegrundlag og fremme et fælles europæisk målesystem. Dette kunne omfatte en koordineret arbejdsdeling mellem de nationale institutioner for metrologi (målekundskab) og standardisering med samtidig deltagelse i disses programmer. Med henblik på EU's indre marked og den europæiske integration generelt kunne det derfor overvejes, om der med inddragelse af de relevante nationale laboratorier og institutioner som CEN og CENELEC samt den relevante industri og Det Fælles Forskningscenter burde skabes et europæisk standardiseringskontor.

4.7.3 Det er rigtigt, at Det Fælles Forskningscenter inden for det syvende rammeprogram for Euratom (2007-2011) støtter den politiske beslutningsproces på det nukleare område, inklusive gennemførelse og overvågning af eksisterende strategier og reaktion på nye krav. Udvalget mener også, at fokuseringen i Det Fælles Forskningscenters »nukleare« program på bortskaffelse, sikkerhed og overvågning er konsekvent (idet også disse aktiviteter sammenknyttes og koordineres med medlemsstaternes aktiviteter). Netop her ligger på den ene side borgernes bekymringer, mens der på den anden side er behov for pålidelige løsninger. Efter udvalgets opfattelse er det særligt vigtigt at (videre)udvikle metoder, som kan give en endnu bedre overvågning af ikke-spredningen af kernevåbenmateriale eller kernevåbenteknik.

Bruxelles, den 20. april 2006

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

([20]) EUT C 302 af 7.12.2004.
([21]) EUT C 133 af 6.6.2003; EUT C 110 af 30.4.2004.
([22]) Jf. f.eks. Europa-Kommissionens RTDInfo nr. 47, januar 2006.